

A vörösfenyő őstermőhelyei a Szebeni Havasokban. Über einige ursprüngliche Standorte der Lärche in der Cibiner Alpen.

Ita: } Blattny Tibor.
Von: }

Az erdészeti növényföldrajzi megfigyelések keretében végzett kutatások egyik fontos eredménye, hogy a vörösfenyőt — *Larix decidua* MILL. — a Kárpátok déli határláncolatának oly pontjain is megtaláltuk, melyek eddigelé ismeretlenek voltak.

Hogy a Fogarasi Havasok, Hunyadi Havasok és a Páreng, Retyezát¹⁾ és a Vulkán területén nem honos, ezt megerősíthetjük. Legismertebb előfordulási helye kétségen kívül a Bucesec magashegységi területe, ahol mészkövön a líczerdőhatár fölé emelkedve, a henyeenyvesben elszórt törpe példányait 2000 m. magasságban is láttam.

A Szebeni Havasok területéről MANGESIUS ALBERT a szászshétbirák uradalmának erdőmestere jelentette be 1898-ban.²⁾ E bejelentés szerint: Nagytalmács III. határrészének Contin mare nevű erdőrészében (Czódvölgyi pagony) 1500—1750 m. t. f. magasságok között csillámpala-talajon, *Picea excelsa* között szórványosan fordul elő. Az 1909. év folyamán, MANGESIUS utódja: PFALZ KÁROLY erdőtanácsos Veszvény II. határrészéből jelentette be s a térképen tájékozódva, meglepődtem, hogy ez a terület nem a Czód, hanem a Lotru vízkörnyékébe esik.

Ez volt az a fonál, amelyen elindultam, hogy a helyszínén közelebbi adatokat szerezzek a Szebeni Havasok vörösfenyőjének tenyészetvi viszonyai felől; 1911-ben vitt le utam a szászshétbirák uradalmába, ahol PFALZ erdőtanácsos és WITTING főerdész készséges útbaigazítása és kalauzolása juttatott hozzá, hogy e vad vidék elrejtett *Larix*-termőhelyeinek legalább egyikét láthattam. A jelenleg működő erdőtisztek a czódvölgyi termőhelyet akkor nem ismerték s MANGESIUS leírása után — az erdőőri személyzet segít-

¹⁾ A Retyezátról eddig CSATÓ adata (Erd. Muz. Egyk. Évk. IV. 1868. 85. alapján közlik. Amde ha az idézett helyen utána nézünk, arról győződhetünk meg, hogy a vörösfenyőt ott CSATÓ maga nem látta (de a föld népe s juhászok előtt Tyisz név alatt ösmeretes s állításuk szerint előfordul, bár ritkán és egyenkint. De mindenütt pusztítják fájának szép színe miatt, melyből a nép kis kereszteteket farag; egyik hajtóm vagy vezetóm plane egy fejszenyél készítése végett vágott le állítása szerint egy pár ilyen fát). «Egyik tenyésző helye Biluk nevű havas».

Hazánk román lakossága Tis vagy Tyisz néven a *Taxus*-t érti s nem tartom lehetetlennek, hogy ez az adat a tiszafára vonatkozik, melyet CSATÓ onnan nem közöl.

²⁾ SIMONKAI Erdély edényes flórája 599. oldalán a Lotriolából említi: megtalálni itt nem sikerült, bár ez előfordulása biztosra vehető.

sege mellett sem tudtunk ráakadni. Ez év folyamán (1912) azonban azt az értesítést küldte PRALZ erdőtanácsos, hogy a kérdéses vörösfenyőket a contiuli erdőtanyától a Contiul patakba lefelé húzódó hegygerincz mellett, 1560—1630 m. magasságban megtalálta, öt példányt látott, ezek közül a legerősebb 43, a leggyengébb 15 cm. átmérőjű volt.

A lotruvölgyi termőhelyhez WITTING barátom kalauzolt el. E lelőhelye nagy kiterjedésű lúczállományok között van, melynek jórésze máris fejsze alá került; a vágásokkal a vörösfenyők közvetlen közelébe kerültek már, sőt a legszebb törzset körülgyűrűzött állapotban találtam s e termőhelyhez nem messze — elszigetelten — álló példány még 1900-ban áldozata lett a fejszének. Ez a körülmény készítette a növényföldrajzi megfigyelések vezetőségét arra, hogy a botanikus, erdész és természetkedvelő előtt egyaránt rendkívüli — kétségen felül őstermőhelyen lévő — vörösfenyőcsoportnak az elenyészettől való megmentése érdekében a földművelésügyi minisztériumhoz javaslatot tegyen. Kérte e kis területnek a természeti emlékek közé való besorozását, illetve oly irányú intézkedés megtételét, hogy vörösfenyőket környező erdőterület a letarolás alól elvonassék s körülkerítve, az utókor számára föntartassék.

Már ezt megelőzőleg is megigértte az uradalom vezető erdőfíztje, hogy addig is, míg megfelelő hivatalos intézkedés történik, kiméletben részesíti ezt a kis erdőfoltot.

A földművelésügyi minisztérium megkeresésére a szász egyetem készségesen eleget tett a kérelemnek s a kapott értesítés szerint e vörösfenyőcsoportot bekerítettette s «tilos»-jelzőtáblával látta el.

Elsősorban a növénygeografusok azok, kiket ez az intézkedés nagy hálára kötelez, mert felhívja figyelmüket és érdeklődésüket egy rég letűnt kor fatenyészetének utolsó maradáikaira.

E termőhely leírása a következő:

Községhatár: Vesztény II. határrész.

Erdőrészlet: Cioca Dobrunuluj.

Földrajzi helyzete: 44° 35' k. h. Ferró, 45° 28' 30" é. sz.

T. f. magasság; 1568 m.

Alapkőzet: esillámpala.

Fekvés: északról délnek futó sziklás gerincz, igen meredek nyugati lejtővel az Oltyág és Turnurel patakok közt, a Lotru balparti vízkörnyékén.

Törzsek száma: 7—8 drb; négy idősebb, a többi valószínűleg ezek származéka.

A legerősebb példány mellmagassági átmérője 80—90 cm., kora 150 éven fölül.

Eines der wichtigen Ergebnisse, zu welchen die forstlichen pflanzengeographischen Aufnahmen geführt haben, ist die Entdeckung

von Standorten der Lärche — *Larix decidua* — an Stellen der südlichen Grenz-Karpaten, von welchen sie bisher in der Litteratur nicht bekannt war.

Dass dieser Baum in den Fogaraser, Hunyader Alpen, auf dem Pareng, Retezat¹⁾ und Vulkangebirge fehlt, können wir bestätigen. Der bekannteste Standort ist zweifellos der in den höheren Lagen des Bucsecs, wo dieser Baum auf Kalkunterlage ober der Fichtenwaldgrenze aufritt; im Krummholz konnte ich einzelne zerstreute zwergige Exemplare auch noch in einer Höhe von 2000 M. beobachten.

Aus dem Gebiete der Cibiner Alpen wurde diese Art vom Forstmeister der Domäne der sächsischen Universität, Herrn ALBERT MANGESIUS i. J. 1898 angemeldet²⁾ u. zw. gab er einzelne, zwischen Fichten eingestreute Exemplare im Gebiete Contiu mare (Czód-Taler Revier) des Nagy-Talmácsér III. Grenzgebietes in einer Höhe von 1500—1750 M. ü. d. M., auf Glimmerschiefer-Unterlage an. Im Laufe d. J. 1909 meldete des Nachfolger MANGESIUS's: Herr Forstrat KARL PFALZ diesen Baum aus dem II. Grenzgebiete der Gemeinde Vesztény; als ich mich über die Lage dieses Standortes auf der Landkarte orientierte, war ich überrascht, dass dieser nicht im Sammelbassin der Czód, sondern in jenem der Lotru liegt.

Dies war die Spur, die ich verfolgte, als ich aufbrach, um mir über die Vorkommensverhältnisse der Lärche in den Cibiner Alpen an Ort u. Stelle nähere Aufklärungen zu verschaffen.

Mein Weg führte mich i. J. 1911 in die genannte Domäne, wo ich es den bereitwilligst gegebenen Unterweisungen resp. Führungen des Herrn Forstrates PFALZ und des Oberförsters WITTING zu verdanken habe, dass es mir ermöglicht wurde, wenigstens einen der in dieser Wildnis verborgenen Lärchenstandorte zu sehen. Die gegenwärtig aktiven Forstbeamten kannten damals den Standort im Czódtale noch nicht und nach der Beschreibung MANGESIUS's konnten wir den Standort trotz Hilfe des Forstpersonales nicht auffinden. Im Laufe des vorigen (1912) Jahres erhielten wir vom Herrn PFALZ die Nachricht, dass er die fraglichen Lärchen neben dem Grat, der sich von der Contiu-er Forsthütte gegen den Contiu-Bach hinabzieht in einer Höhe von 1560—1630 M. aufgefunden habe; es wurden fünf Stämme angetroffen, von welchen der stärkste 43, der schwächste 15 cm. Durchmesser hatte. Zum Standorte im Lotru-Tal hat mich mein Freund WITTING geführt. Dieser Standort befindet sich inmitten ausgedehnter Fichtenbestände, deren grösster Teil schon der Hacke verfallen ist;

¹⁾ Die CSATÓ-sche Angabe auf der Alpe Biluk bezieht sich nach dem angeführtem rumänischen Namen «Tyisz» vielleicht auf *Tarus*. CSATÓ hat diesen Baum selbst dort nicht gesehen. (Erd. Muz. Etyl. Evk. IV. 1868: 85).

²⁾ SIMONKAI Enum. Flor. Transsylv. p. 599. erwähnt sie von Lotriora; ich konnte sie hier nicht finden, obzwar ihr Vorkommen hier anzunehmen ist.

der Abtrieb reicht nunmehr bis in die nächste Nähe der Lärchen. Den schönsten Stamm traf ich schon in geringeltem Zustande an: ein anderes nicht weit von diesem gestandenes Exemplar fiel schon i. J. 1900 zum Opfer. Dieser Umstand hat die Leitung der pflanzengeographischen Aufnahmen bewogen im Interesse des Schutzes dieser sowohl in botanischer, als auch forstlicher Beziehung höchst merkwürdigen Lärchengruppe, welche hier ohne Zweifel ursprünglich ist, bei dem kön. ung. Ackerbauministerium die nötigen Schritte einzuleiten. Es wurde um die Einreihung dieses kleinen Territoriums unter die Schutzgebiete der Naturdenkmäler angesucht resp. um Ergreifung von Massregeln, die das Fällen dieser Lärchen hintanzuhalten und sie für die Nachwelt zu erhalten geeignet sind. Schon vorher hatte der leitende Forstbeamte der Domäne versprochen, noch vor dem Eintreffen dieser Massregeln entsprechende Vorkehrungen zu treffen, damit dieser kleine Waldfleck geschont werde.

Dem Ansuchen des Ackerbauministeriums wurde später voll entsprochen: wie ich erfahren habe, wurde die Gruppe umfriedet und mit Bann belegt. In erster Linie sind es die Pflanzengeographen, die für diese Massnahmen zu Danke verpflichtet sind: sie sind geeignet, ihre Aufmerksamkeit auf die letzten Reste einer entwindenden Baumvegetation zu lenken.

Die Beschreibung des Standortes ist die folgende: Gemeinde-Bezirk: Vesztény II. Grenzbezirk: Waldteil: Cioca Dobrunuluj. Geogr. Lage: 41° 35' ö. L. v. Ferro, 45° 28' 30" nördl. Br. Erhebung: 1568 M., Substrat: Glimmerschiefer. Lage: ein von N nach S verlaufender, felsiger Grat mit sehr steilem westl. Abhang zwischen den Bächen Oltyág und Turnurel am linksseitigen Laufe der Lotru. Zahl der Stämme: 7—8 Stück; vier ältere, die übrigen wahrscheinlich Nachwuchs. Die stärksten Exemplare messen in Brusthöhe 80—90 cm. Durchmesser; Alter: über 150 Jahre.

Győrmegeye növényföldrajza és edényes növényeinek felsorolása.

Irtta: Polgár Sándor.

A) Általános rész.

I. Győrmegeye flórájára vonatkozó irodalom.

A legrégebbs győrmegeyei florisztikai adatokat CSAPÓ JÓZSEF: «Új füves és virágos magyar kert» (Pozsony 1775, 2. kiadás u. o. 1792¹⁾) című művében találjuk.

CSAPÓ, ki Győrött született és iskoláit is itt végezte, könyvének 2. kiadásában, közölt leírásokból következtetve, a következő

¹⁾ Ezen adatot Dr. GÁYER GYULA urnak köszönhetem.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1912

Band/Volume: [11](#)

Autor(en)/Author(s): Blattny Tibor

Artikel/Article: [A vörösfeny stermhelyei a Szebeni Havasokban. Über einige ursprüngliche Standorte der Lärche in der Cibiner Alpen. 305-308](#)